

MEER DEMOCRATIE

Model reglement – Initiatiefstelsel

Toelichting:

Het nieuwe Decreet Lokaal Bestuur, dat ingaat op 1 januari 2019, regelt in artikel 304 enkele instrumenten voor burgerparticipatie in de gemeenten. Echter, artikel 304 par. 4 stelt dat de gemeenteraad ook andere mogelijkheden voor burgerparticipatie kan invoeren, waarbij par. 5 bepaalt dat gemeenten dit vorm dienen te geven in een reglement. Hieronder treft u een model-reglement voor zo'n aanvullend instrument voor burgerparticipatie, het Initiatiefstelsel.

Via het initiatiefstelsel kunnen burgers, mits zij voldoende handtekeningen daarvoor verzamelen, een voorstel in de gemeenteraad indienen dat betrekking heeft op gemeentelijke bevoegdheden. De gemeenteraad kan akkoord gaan met het burgervoorstel of het afwijzen. Echter, de gemeenteraad kan ook in onderhandeling treden met de vertegenwoordigers van het burgerinitiatief en met hen een akkoord bereiken over een compromis. Dit wordt mogelijk gemaakt doordat de vertegenwoordigers van het burgerinitiatief het recht hebben om hun voorstel in te trekken.

Wijst de gemeenteraad het burgerinitiatief af, of komen de initiatiefnemers en de gemeenteraad niet tot overeenstemming, dan hebben de initiatiefnemers het recht om door het halen van een tweede, hogere handtekeningdrempel een niet-bindende burgerstemming over hun voorstel aan te vragen. Indien dit gebeurt, dan heeft de gemeenteraad het recht om tegelijk met het burgerinitiatief een tegenvoorstel ter stemming te brengen. De burgers kunnen dan kiezen tussen het burgerinitiatief, het tegenvoorstel van de raad of geen van beide (de status quo). Via een slimme vraagstelling ontstaat er altijd een absolute meerderheid voor één van de

drie opties. Desgewenst kan de gemeenteraad zichzelf gebonden achten aan de uitslag van de burgerstemming.

Deze opzet zorgt voor maximale uitwisseling en interactiviteit tussen burgers en gemeentebestuur, is gericht op het vinden van consensus en zorgt ervoor dat de gemeenteraad en de politieke partijen een eigen actieve positie hebben in het proces.

Het initiatiefstelsel functioneert geheel anders dan de volksraadpleging. Daarom valt zij niet onder het Decreet Lokaal Bestuur, maar kan de gemeenteraad conform artikel 304 par. 4 en 5 van dit Decreet een eigen reglement voor het initiatiefstelsel aannemen.

Het minimum aantal burgers dat een burgerinitiatief dan wel een burgerstemming dient te ondersteunen, moet uiteraard worden aangepast aan de grootte van de gemeente. Voor de indiening van een burgerinitiatief hanteren we de volgende richtlijnen:

- Gemeente tot 5.000 inwoners: 50 burgers
- Gemeenten van 5001 tot 10.000 inwoners: 75 burgers
- Gemeenten van 10.001 tot 20.000 inwoners: 100 burgers
- Gemeenten van 20.001 tot 50.000 inwoners: 200 burgers
- Gemeenten van 50.001 tot 100.000 inwoners: 300 burgers
- Gemeenten met meer dan 100.000 inwoners: 400 burgers

Voor de aanvraag van een burgerstemming hanteren we de volgende richtlijnen:

- Gemeente tot 5.000 inwoners: 200 burgers
- Gemeenten van 5001 tot 10.000 inwoners: 300 burgers
- Gemeenten van 10.001 tot 20.000 inwoners: 500 burgers
- Gemeenten van 20.001 tot 50.000 inwoners: 750 burgers
- Gemeenten van 50.001 tot 100.000 inwoners: 1000 burgers
- Gemeenten met meer dan 100.000 inwoners: 2500 burgers

Het model-reglement

Artikel 1 - Begripsbepalingen

- a. college: het college van burgemeester en schepenen;
- b. raad: de gemeenteraad;
- c. burgerinitiatief: een verzoek om een concreet voorstel te plaatsen op de agenda

- van de raad, die hier vervolgens een besluit over neemt;
- d. burgerstemming: een stemming over een burgerinitiatief en, indien van toepassing, het tegenvoorstel van de raad waaraan alle inwoners van tenminste 16 jaar kunnen deelnemen;
- e. vertegenwoordigers: de initiatiefnemers van het burgerinitiatief die gemachtigd zijn namens het burgerinitiatief het woord te voeren in de gemeenteraad en
- f. commissie: de in artikel 2 bedoelde initiatiefcommissie

Artikel 2 – Initiatiefcommissie

1. Ingesteld wordt een initiatiefcommissie die tot taak heeft:
 - a. de raad gevraagd en ongevraagd te adviseren omtrent burgerinitiatieven en burgerstemmingen;
 - b. klachten van burgers met betrekking tot burgerinitiatieven en burgerstemmingen te beoordelen;
 - c. toezicht te houden op de besteding van publieke middelen als bedoeld in artikel 10.
2. De commissie brengt tenminste advies uit:
 - a. of aan de vereisten voor de indiening van burgerinitiatieven is voldaan;
 - b. of aan de vereisten voor de aanvraag van burgerstemmingen is voldaan;
 - c. wijzigingen van dit reglement.
3. De commissie bestaat uit ten minste drie en ten hoogste vijf leden, die door de raad worden benoemd. De raad wijst een van de leden aan als voorzitter.
4. De leden van de commissie worden benoemd voor vier jaar en zijn onverwijld herbenoembaar.
5. De functies van burgemeester, schepen, gemeenteraadslid, ambtenaar resortierend onder het college, of lid van een andere gemeentelijke adviescommissie zijn niet verenigbaar met het lidmaatschap van de initiatiefcommissie.
6. Het college voorziet in de ambtelijke ondersteuning van de commissie.

Artikel 3 – Zelfbinding van de raad

Na aantreding van een nieuwe gemeenteraad neemt zij onverwijld een besluit of zij zich vrijwillig gebonden acht aan de uitkomsten van burgerstemmingen.

Artikel 4 – Het burgerinitiatief

1. Inwoners van 16 jaar of ouder kunnen een burgerinitiatief indienen bij de gemeenteraad.
2. Het burgerinitiatief bevat:

- a. een titel;
 - b. een duidelijk omschreven voorstel of vraag;
 - c. de namen, voornamen, woonplaatsen en geboortedata van tenminste drie en ten hoogste zeven vertegenwoordigers.
 - d. Een postadres van het burgerinitiatief;
 - e. de namen, voornamen, woonplaatsen en geboortedata van tenminste **[AANTAL UIT TOELICHTING INVULLEN]** inwoners die het burgerinitiatief wensen te ondersteunen en die tenminste 16 jaar oud zijn.
3. Burgerinitiatieven kunnen alleen betrekking hebben op zaken waarvoor de gemeente bevoegd is.
 4. Geen burgerinitiatieven kunnen worden ingediend over individuele kwesties zoals benoemingen of ontslagen, rechtspositionele regelingen van gemeentelijke functionarissen en besluiten van de raad als orgaan voor bezwaar en beroep.
 5. Bij de uitwerking van hun burgerinitiatief kunnen burgers aanspraak maken op ambtelijke ondersteuning door het gemeentebestuur.

Artikel 5 – Indiening van het burgerinitiatief

1. Burgerinitiatieven worden schriftelijk met aangetekende brief ingediend bij de voorzitter van de gemeenteraad die daarvan het college van burgemeester en schepenen op de hoogte stelt.
2. Het college besluit binnen 3 weken of het voorstel voldoet aan de vereisten bepaald in artikel 4.

Artikel 6 – Behandeling door de raad

1. Indien het voorstel aan de vereisten voldoet, wordt het geagendeerd voor de eerstvolgende raadsvergadering die ten minste 3 weken plaatsvindt na het besluit van het college als bedoeld in artikel 5 lid 2.
2. Indien een burgerinitiatief raakt aan een door de gemeenteraad of het college te nemen besluit, respectievelijk een recent genomen besluit dat nog niet is uitgevoerd, dan wordt dit besluit respectievelijk de uitvoering van het besluit hangende de behandeling van het burgerinitiatief opgeschort.
3. Een vertegenwoordiger van het burgerinitiatief heeft 10 minuten spreektijd tijdens deze raadsvergadering. Daarna kunnen de raadsleden aan de initiatiefnemer vragen stellen.
4. Indien de raad besluit het burgerinitiatief over te nemen, dan eindigt het burgerinitiatief.

5. Namens de raad kan de voorzitter van de raad een akkoord sluiten met de vertegenwoordigers van het burgerinitiatief over een compromis. De vertegenwoordigers besluiten hierover met meerderheid van stemmen. Indien een compromis wordt bereikt, dan eindigt het burgerinitiatief.

Artikel 7 – Besluit van de raad

De raad neemt, niet later dan 3 maanden na de in artikel 6 lid 1 bedoelde raadsvergadering, een gemotiveerd besluit omtrent het voorstel. De voorzitter van de raad informeert hierover onverwijld schriftelijk de vertegenwoordigers van het burgerinitiatief.

Artikel 8 – Aanvraag van een burgerstemming

1. Indien de gemeenteraad en de vertegenwoordigers van het burgerinitiatief niet tot een akkoord zijn gekomen, dan kunnen de initiatiefnemers een aanvraag tot een burgerstemming over hun burgerinitiatief indienen.
2. De aanvraag tot een burgerstemming wordt schriftelijk per aangetekende brief ingediend bij het college van burgemeester en schepenen.
3. De aanvraag wordt vergezeld van de namen, voornamen, woonplaatsen en geboortedata van tenminste [AANTAL UIT TOELICHTING INVULLEN] inwoners die het houden van de burgerstemming wensen te ondersteunen en die tenminste 16 jaar oud zijn.
4. Het college besluit binnen 3 weken of de aanvraag door voldoende inwoners wordt ondersteund.

Artikel 9 – De stemming

1. Indien het college besluit dat de aanvraag voor de burgerstemming door voldoende burgers ondersteund is, dan stelt zij een datum vast voor de stemming niet eerder dan 4 maanden en niet later dan 8 maanden vanaf de dag waarop zij het besluit neemt.
2. Aan de burgerstemming kunnen alle inwoners deelnemen die tenminste 16 jaar zijn op de 30ste dag voor de stemming
3. De raad heeft het recht om, tegelijk met het burgerinitiatief, een tegenvoorstel ter stemming te laten brengen. Het tegenvoorstel is duidelijk omschreven en bevat een titel.
4. Indien geen sprake is van een tegenvoorstel, dan luidt de vraagstelling bij de burgerstemming: “Bent u voor of tegen het burgerinitiatief <Titel van burgerinitiatief>?”

5. Indien wel sprake is van een tegenvoorstel door de raad, dan luidt de vraagstelling bij de burgerstemming: “Bent u voor het burgerinitiatief <Titel van het burgerinitiatief>? (Ja/nee) Bent u voor het tegenvoorstel van de gemeenteraad <Titel van het tegenvoorstel>? (Ja/nee) Indien beide een meerderheid krijgen, welke prefereert u dan? (Burgerinitiatief/tegenvoorstel)”

Artikel 10 – Voorlichting en debat

1. Uiterlijk 6 weken voor de stemming verstuurt het college een evenwichtige voorlichtingsbrochure aan alle inwoners van de gemeente.
2. De redactie van de voorlichtingsbrochure valt onder de verantwoordelijkheid van de initiatiefcommissie.
3. De voorlichtingsbrochure bevat tenminste:
 - a. titel en tekst van het burgerinitiatief;
 - b. indien van toepassing, titel en tekst van het tegenvoorstel van de gemeenteraad;
 - c. de exacte vraagstelling van de burgerstemming;
 - d. een inschatting van het college van de fiscale en budgettaire implicaties van het burgerinitiatief en, indien van toepassing, het tegenvoorstel van de raad;
 - e. de argumenten van het college en van de vertegenwoordigers van het burgerinitiatief voor respectievelijk tegen de ter stemming gebrachte voorstellen, die in omvang gelijk zijn;
 - f. overige relevante informatie omtrent de stemming.
4. Het college kan publieksdebatten organiseren waarin leden van het college en vertegenwoordigers van het burgerinitiatief gelijke spreektijd hebben.
5. Indien het college publieke middelen uitgeeft aan het voeren van een inhoudelijke campagne, dan ontvangt het burgerinitiatief dezelfde middelen voor het voeren van een campagne.

Artikel 11 - Geldigheid en uitslag

De uitslag van de burgerstemming wordt bepaald door de meerderheid van het totaal aantal geldig uitgebrachte stemmen.

Artikel 12 - Raadsbesluit na burgerstemming

In de eerstvolgende vergadering van de raad neemt de raad een besluit met betrekking tot de uitslag van de burgerstemming.

Artikel 13 – Elektronische faciliteiten

1. De raad kan bepalen dat ondersteuningsverklaringen voor de indiening van een burgerinitiatief of de aanvraag van een burgerstemming tevens op geldige wijze via een elektronische (internet)applicatie kunnen worden gedaan.
2. Tevens kan de raad bepalen dat de stemming tevens geldig kan geschieden via een elektronische (internet)applicatie of per briefpost.